

SEMANTIZMAI – skolinta arba klaidinga reikšme vartojami žodžiai.

NEVARTOTINA	VARTOTINA
Dar kartą <i>didelis</i> ačiū.	Dar kartą labai ačiū.
Jis <i>pastoviai</i> vėluoja į pamoką.	Jis nuolat vėluoja į pamoką.
Aš tave <i>pilnai</i> suprantu. Dirba <i>pilnu</i> pajėgumu.	Aš tave visiškai suprantu. Dirba visu pajėgumu.
<i>Sekanti</i> diena bus saulėta. Istorijos pamoka vyksta <i>sekančiame</i> kabinete.	Kita diena (Rytoj) bus saulėta. Istorijos pamoka vyksta kitame kabinete (tolesniame).
Uždavinio atsakymas <i>gavosi</i> .	Uždavinio atsakymas geras . Uždavinį išsprendžiau . Uždavinys išėjo .
<i>Reiškia</i> , tu neteisis.	Vadinasi , tu neteisis.
Šis nutarimas <i>iššaukė</i> pyktį.	Šis nutarimas sukėlė pyktį.
Straipsnį <i>patalpino</i> laikraštyje.	Straipsnį išspausdino (idėjo į ...) laikraštyje.
Aš <i>skaitau</i> , kad jis gerai pasielgė.	Aš manau , kad jis gerai pasielgė.
Kur <i>randasi</i> biblioteka?	Kur yra biblioteka?
Atlikome <i>eilę</i> bandymų.	Atlikome daug (nemaža, keletą) bandymų.
Jo elgesį <i>įtakoja</i> draugai.	Jo elgesį veikia draugai. Jo elgesiui turi įtakos draugai.
Žmonės <i>aplamai</i> (kvailiai) nieko nežino apie šią ligą.	Žmonės apskritai nieko nežino apie šią ligą.

VARTOKIME TINKAMĄ ŽODŽIO FORMĄ

NEVARTOTINA	VARTOTINA
Turi <i>atstovauti</i> mokyklą.	atstovauti (kam?) mokyklai
Jie <i>atitinka</i> reikalavimams.	atitinka (ką?) reikalavimus
Kreipkis <i>pas</i> direktorę (auklėtoją).	Kreipkis į (ką) direktorę (auklėtoją).
Reikėtų <i>būti atidžiais, drausmingais</i> . Gera <i>būti laimingu</i> .	Reikėtų būti atidiems, drausmingiems (mums). Gera būti laimingam (man).
Esmė <i>tame</i> , kad ... <i>Kame</i> reikalas?	Esmė ta , kad ... Koks reikalas? Kas nutiko?
Mūsų klasėje <i>pagrinde</i> berniukai.	Mūsų klasėje daugiausia berniukų (daugumą sudaro...)
<i>Pirmoje eilėje</i> nusiplaukite rankas.	Pirmiausia (visų pirma) nusiplaukite rankas.
Dabar eina <i>du tūkstantis</i>	Dabar eina du tūkstančiai

septyniolikti metai.	septyniolikti metai.
Metų <i>bėgyje</i> viskas pasikeis.	Per metus viskas pasikeis. Per parą ...

BARBARIZMAI – bendrinėje kalboje neteiktinos svetimybės ir jų dariniai (skolinti žodžiai, turintys lietuvišką atitikmenį).

NEVARTOTINA	VARTOTINA	NEVARTOTINA	VARTOTINA
aprėdas	drabužis, apdaras	pakė	segtuvas, aplankas
bantas	kaspinas	atačmentas	priedas
baranka	riestainis	audio	garso
bulka, bulkutė	banda, bandelė	buciai	futbolo batai
biškį, biškutį	truputį, mažumėlę	basket(k)ės	sportbačiai, krepšinio batai
bonka	butelis	bicepsai	raumenys
durnas, glušas	kvailas	futbolė, maikė	marškinėliai (sport.)
grafkė	žiogelis	hantelis	svarmuo
išmiera	dydis, numeris	ženytis	vesti, tekėti, tuoktis
kūdas malačius	liesas šaunuolis	čipsai fri	traškučiai gruzdintos bulvytės
tapkės	šlepetės, šliurės	hamburgeris hotdogas	mėsainis dešrainis
emeilas	elektroninis paštas	desktopas	darbalaukis
flešas folderis	atmintukas aplankas	draiveris kursorius	tvarkyklė žymeklis
čatas	pokalbis internetu	markeris	žymiklis, spalvoklis
portfolis failas	aplankas dokumentas	ofisas imidžas	biuras įvaizdis
menedžeris	vadybininkas	sponsorius	rėmėjas, mecenatas
pasas pasuoti	perdavimas, perduoti	piaras, pijaras	savireklama viešieji ryšiai
rolikai, rolskeitai	riedučiai	relaksas	atsipalaidavimas
rolė	vaidmuo	ružavas	rožinis
rozetė	elektr. lizdas	satelitas	palydovas

puzlė	dėlionė	seivinti	įrašyti
marketingas	rinkodara, prekyba	printinti, printeris	spausdinti, spausdintuvas

VERTALAI (VERTINIAI) – žodžiai ar junginiai sudaryti kitų kalbų pavyzdžiu.

NEVARTOKIME VERTINIŲ

NEVARTOTINA	VARTOTINA
<i>Kaip taisyklė</i> , aš jį sutinku šioje vietoje.	Dažniausiai (paprastai) sutinku šioje vietoje.
<i>Neužilgo</i> bus atostogos	Netrukus bus atostogos.
Ji renka įdomius <i>išsireiškimus</i> .	Ji renka įdomius posakius (žodžius) .
Jis buvo <i>žingeidus</i> vaikas.	Jis buvo smalsus vaikas.
Jiems nerūpi žmonių <i>gerbūvis</i> .	Jiems nerūpi žmonių gero
<i>Prie ko</i> čia aš?	Kuo aš čia dėtas?
Išėjo <i>ant savęs gyventi</i> .	Išėjo gyventi savarankiškai
<i>Kas liečia</i> būrelių veiklą ...	O dėl būrelių veiklos ...
<i>Kažkada</i> tai buvome kartu.	Kadaise buvome kartu.

ŽODŽIŲ DARYBOS KLAIDOS

NEVARTOTINA	VARTOTINA
Jis <i>pravedė</i> renginį (susirinkimą).	Jis surengė (suorganizavo) susirinkimą, renginį.
Ji <i>pravedė</i> tris pamokas (paskaitas).	Ji vedė (turėjo, atliko) tris pamokas (paskaitas).
Čia <i>praėjimo</i> nėra. <i>Praeikite</i> į priekį.	Čia perėjimo (įėjimo, išėjimo) nėra. Paeikite, eikite į priekį.
Turite <i>dabaigti</i> pratimą. Reikia <i>damokėti</i> už bilietą.	Turite pabaigti pratimą. Reikia primokėti už bilietą
Reikės <i>prabėgti</i> 100 metrų.	Reikės nubėgti 100 metrų
Kur mano telefono <i>pakrovėjas</i> ?	Kur mano telefono krovik
Nupirk dėmių <i>išėmėjo</i> .	Nupirk dėmių valiklio .
Negaliu <i>užskaityti</i> šio atsakymo.	Negaliu įskaityti šio atsakymo.
Laimėjome <i>abi</i> varžybas.	Laimėjome abejas varžybas
Sugrįžau po <i>šešių metų</i> .	Sugrįžau po šešerių metų
Mano broliukui <i>trys metai</i> .	Mano broliukui treji metai

SAKMĖ APIE LIETUVIŲ KALBOS SUKŪRIMĄ

Seniau žmonės buvo vieno tikėjimo ir kalbėjo viena kalba. Jie susirinko ir sugalvojo pastatyti labai didelį bokštą ir per tą bokštą ilti pas Dievą dangun. Taip jie pradėjo statyti ir kalbėtis, ką veiks pas Dievą. Tas bokštas buvo vadinamas Babilonu. Žmonės statė ir statė didesnį bokštą. Dievas, pamatęs tokias kvailas mintis, pasakė:

– Jeigu jūs, nuodėmingi žmonės, nesimeldžiat į savo Dievą, bet dar norit pas jį svečiuos važiuot, tai jūs dabar pradėkit kalbėti dvylika kalbų ir turėkit dvylika tikėjimų.

Tada žmonės negalėjo susikalbėti, nes visi kalbėjo kitokia kalba. Taip ir išsiskirstė žmonės po pasaulį. O nuo tada atsirado daug kalbų. Viena iš tų kalbų ir buvo lietuvių kalba.

SPARNUOTU ŽODŽIU APIE ŽODĮ

KALBA

Vedė, palikdama
peizažę ir istorijoj pėdas.
Iš motinų lūpų išdygo
ir mumyse pasisėjo.

Koks džiaugsmas pašaukti medį,
kalną, ežerą, upę!
Ačiū, kartoju, ačiū
už žodžio skonį burnoj...
Justinas Marcinkevičius

KALBA GIMTOJI – KASDIENINĖ

Gimtųjų žodžių apkabintas,
aš gyvas kalboje.
Sakau: esi man kaip žibintas
pasaulio tamsoje.

Kas moka žodį – žino kelią
visur ir visada.
Sakau: lietuviška knygelė –
kaip neregui lazda...

Justinas Marcinkevičius

ŽMONIŲ IŠMINTIS APIE KALBĄ

- *Kalba pagimdo gentį, tautą. (Romėnų posakis)*
- *Kalboje įsidvasina visa tauta ir visa jos tėvynė, jos istorija. (K. Ušinskis)*
- *Tautinė kalba yra tarsi tautos siela: kol ji gyva, tol gyva ir tauta, ir priešingai, nykstant kalbai, nyksta ir tauta. (Antanas Maceina)*
- *Lietuvių kalba, būdama labai sena, yra nuostabios sandaros, tobulesnė net už sanskritą ir senąją graikų kalbą, turtingesnė už lotynų ir subtilesnė už tas visas tris. (Teodoras Turstonas)*
- *Jei apie tautos vertę būtų sprendžiama iš kalbos grožio, lietuviai tarp Europos tautų turėtų užimti pirmą vietą. (Elizas Reklis)*
- *Jokio kito dalyko nemokėjimas nekrinta taip į akis, kaip kalbos nemokėjimas. Jei kas prastai kalba, tuojau sprendžiama, kad jis menko mokslo žmogus. Todėl galima sakyti, kad žmogaus kalba yra jo išsilavinimo veidrodis. (Juozas Balčikonis)*
- *Žmogų pasitinka sulig drabužiu, išlydi sulig žodžiu. (Liaudies patarlė)*
- *Maišyta kalba temdo žmogaus sąmonę. Visur, kur kalbos maišosi, puola ir dora. (Vydūnas)*
- *Jei tauta nori savo būdą su visais savitumais išlaikyti, turi nieko kito taip netausoti, kaip kad nebūtų darkoma bei griauinama jos kalba. (E. M. Arntas)*
- *Kas nemoka kalbos taisyklingai, tas nemoka jos gerai. (Juozas Balčikonis)*
- *Užteršta kalba taip pat baisi kaip užteršta upė. (Janis Peteris)*

Lankstinuką parengė lietuvių kalbos mokytoja
Birutė Drukteinienė

2017-ieji – LIETUVIŲ KALBOS KULTŪROS METAI

Lietuvos Respublikos Seimas, siekdamas už visuomenės kalbinį sąmoningumą, skatant taisyklingos kalbos įgūdžių formavimąsi, sudarant geresnes galimybes neformaliai lietuvių kalbą mokymui, 2017-uosius paskelbė Lietuvių kalbos kultūros metais.

GIMTOJO ŽODŽIO ŠAUKSMAS

„...brangink mane! Rūpinkis manimi,
gerbk, puoselėk!..

Atsimink: be kalbos nėra žmogaus.
Be kalbos nėra tautos.
Be kalbos nėra minties...
Žodis – tavo sielos vartai.

Suprask: mirusi kalba – mirusi tauta.
Paliegusi kalba – paliegusi taut.

Žinok: kalba – pasėlis:
jeigu jis neprižiūrimas,
priželia piktžolė, kurios užgožia
ir nustelbia pasėlį.

(Kalbininkas Juozas Pikčilingis)

**Kalbėkime ir rašykime
taisyklingai!**

Klaipėda, 2017